

سنجش نگرش روستاییان نسبت به مناسب‌سازی محیط مسکونی معلولان

ابراهیم شاملو

کارشناس ارشد جامعه‌شناسی، تسهیلگر میانی کلینیک مددکاری اجتماعی مهرتابان شهرستان میامی،
نویسنده مسئول و عهده دار مکاتبات اداری

علی اکبر نادعلی

کارشناس مددکاری اجتماعی و مددکار اجتماعی کلینیک مددکاری اجتماعی مهرتابان شهرستان میامی.

مقدمه:

یکی از شاخص‌های توسعه اجتماعی، مشارکت معلولان و نحوه ایفای نقش آنان در ساختارهای اجتماعی است. متأسفانه هنوز در جوامع مختلف، به دلایل گوناگون فرهنگی و اجتماعی، تعادل مطلوب و قابل قبولی در امر مشارکت عادلانه معلولان در جهت توسعه و بروز خلاقیت‌ها و استعداد‌های آنان برقرار نشده است. نگرش‌های فرهنگی رایج در کشور ما عامل اصلی کناره‌گیری معلولان از فعالیت‌های اجتماعی و اقتصادی شده است. معلولیت جدا از محدودیت‌ها و مشکلاتی که از نظر کارکردی در فرد ایجاد می‌کند ممکن است تأثیرات سوء روان‌شناختی در اثر تعاملات اجتماعی بر شخصیت افراد معلول داشته باشد. نحوه نگرش افراد جامعه به معلولان در شکل‌گیری خودپنداره و یا تصور از خود او تأثیر بسزایی دارد. هرچند جامعه موظف به تأمین شرایط لازم جهت دسترس‌پذیری معلولان به امکانات آموزشی، توانبخشی و کمک‌توانبخشی است اما زمینه لازم جهت فراهم‌سازی و یا بسترسازی رشد و پرورش معلولان در درجه اول وجود دیدگاه‌ها و نگرش‌های فرهنگی صحیح، منطقی و انسان‌گرایانه به آنها است و تا زمانی که این نگرش‌ها صحیح نباشد شرایط لازم جهت حضور و ایفای نقش آنان در جامعه فراهم نخواهد شد در این بین یکی از مؤلفه‌های مؤثر بر تغییر نگرش روستاییان نسبت به ضرورت مناسب‌سازی محیط مسکونی، آموزش آنان است در حال حاضر بخش عمده‌ای از برنامه توانبخشی مبتنی بر جامعه متمرکز بر آموزش معلول، خانواده و جامعه است محتوای این برنامه که توسط سازمان بهداشت جهانی تدوین شده است می‌تواند مهم‌ترین نقش را در تغییر نگرش جامعه نسبت به معلول و ضرورت تسهیل و دسترس‌پذیر نمودن محیط معلولان داشته باشد. در این راستا هدف اصلی پژوهش حاضر سنجش نگرش روستاییان نسبت به ضرورت مناسب‌سازی محیط مسکونی معلولان است از جمله کاربردهای این تحقیق، بتوان برنامه‌هایی را جهت

آموزش جامعه محلی و حساس نمودن آنان نسبت به رفع موانع محیطی معلولان به منظور مشارکت بیشتر در فعالیت‌ها و فرایندهای جامعه است.

به پژوه (۱۳۷۳) در پژوهش خود نشان داده است که مشاوران مدارس می‌توانند در تغییر نگرش خانواده‌ها و مردم نسبت به معلولان نقش موثری داشته باشند داورمنش (۱۳۷۷) نیز در پژوهش خود به نقش سواد در نگرش والدین نسبت به معلولیت پرداخته و به این نتیجه رسیده است که پدران باسواد زودتر متوجه عقب ماندگی ذهنی فرزندان خود می‌شوند و در نتیجه زودتر به ارائه خدمات آموزشی و توانبخشی به آنان می‌کنند. به پژوه (۱۹۹۱) در پژوهش دیگری نشان داد افرادی که ارتباط بیشتری با معلولان داشته باشند از نگرش مطلوبتری نسبت به آنها برخوردارند

روش:

در این پژوهش از دو روش اسنادی؛ با مراجعه به کتب و منابع موجود، دیدگاه‌های نظری مختلف مورد مطالعه قرار گرفت و بر این اساس قسمتهای اولیه پژوهش تدوین گردید. و از طریق روش پیمایش؛ با مشخص کردن جامعه آماری و تعیین حجم نمونه، از تکنیک پرسشنامه استفاده شد. و با توجه به آن سؤالات مورد نظر را مطرح و پس از تکمیل آنها، فرضیه‌های پژوهش به بوته آزمایش گذاشته شد. حجم نمونه شامل تعداد ۳۰ نفر از مراجعه کنندگان به خانه بهداشت روستای کردباد شهرستان میامی می‌باشد. محقق از روش نمونه‌گیری تصادفی در این پژوهش استفاده کرده است. تجزیه و تحلیل اطلاعات با توجه به شیوه توصیفی - تحلیلی و با استفاده از نرم‌افزار SPSS صورت گرفته است. برای اعتبار (روایی) ابزار پژوهش، از روش اعتبار محتوا و اعتبار صوری استفاده شد و برای سنجش پایایی ابزار پژوهش، پس از انجام آزمون مقدماتی، از روش پایایی درونی (ضریب آلفای کرونباخ) بر روی یک پیش آزمون استفاده شد.

یافته‌های تحقیق:

در بخش یافته‌های استنباطی (آزمون فرضیه‌ها) یافته‌های زیر بدست آمد.
فرض نخست - بین میزان تحصیلات و نوع نگرش نسبت به مناسب‌سازی محیط معلولان رابطه وجود دارد.

جدول ۱- آزمون پیرسون رابطه بین نگرش به مناسب‌سازی و میزان تحصیلات

کودک آزاری	نگرش مرد سالارانه	
۰/۴۹۳**	۱	همبستگی پیرسون
۰/۰۰۶	۰	Sig سطح
۳۰	۳۰	معنی داری
		جمع کل

با توجه به اینکه متغیر وابسته (نگرش به مناسب سازی) و متغیر مستقل (میزان تحصیلات) هر دو فاصله‌ای - ترتیبی است از آزمون همبستگی پیرسون استفاده شده است این آزمون در فاصله اطمینان ۹۹٪ سنجش شده است. سطح معنی داری در جدول ۱ برابر $\text{Sig} = ۰/۰۰۶$ است که نشان‌دهنده رابطه معنی داری بین میزان تحصیلات و نگرش مثبت نسبت به مناسب سازی است و همچنین میزان همبستگی پیرسون برابر $۰/۴۹۳$ است که نشان‌دهنده شدت رابطه قوی و مستقیم بین متغیرهاست. به عبارتی نتایج آزمون نشان می‌دهد میزان تحصیلات تأثیر معناداری بر ایجاد نگرش مثبت نسبت به ضرورت مناسب سازی محیط معلولان در جامعه دارد

فرض دوم- بین سن افراد و نوع نگرش آنان نسبت به مناسب سازی رابطه وجود دارد.

جدول ۲- آزمون پیرسون رابطه بین سن و مناسب سازی

کودک آزاری	تجربه و مشاهده خشونت		
-/۲۸۶	۱	همبستگی پیرسون	
۰/۱۲۵	۰	Sig سطح معنی داری	
۳۰	۳۰	جمع کل	

سطح معنی داری در جدول ۲ برابر $\text{Sig} = ۰/۱۲۵$ است که نشان‌دهنده عدم رابطه معنی داری بین سن و نوع نگرش به مناسب سازی می‌باشد در نتیجه با توجه به اطلاعات جدول فرضیه H_0 تأیید و فرضیه H_1 رد می‌شود. به عبارتی نتایج آزمون نشان می‌دهد سن افراد هیچ گونه تأثیری در نحوه نگرش به مناسب سازی ندارد.

فرض سوم- بین سرمایه اجتماعی و نحوه نگرش به مناسب سازی رابطه معناداری وجود دارد.

جدول ۵- آزمون پیرسون رابطه بین سرمایه اجتماعی و مناسب سازی

مناسب سازی	سرمایه اجتماعی		
۰/۳۶۴	۱	همبستگی پیرسون	
۰/۰۴۸	۰	Sig سطح معنی داری	
۳۰	۳۰	جمع کل	

سطح معنی داری در جدول ۳ برابر $\text{Sig} = ۰/۰۴۸$ است که نشان‌دهنده رابطه معنی داری بین سرمایه اجتماعی و نوع نگرش افراد به مناسب سازی می‌باشد و همچنین میزان همبستگی پیرسون برابر $۰/۳۶۴$ است که نشان‌دهنده شدت رابطه بسیار قوی و مستقیم بین متغیرهاست. در نتیجه با توجه به اطلاعات جدول فرضیه H_0 ابطال و فرضیه H_1 تأیید می‌شود. به عبارتی نتایج آزمون نشان می‌دهد هرچه قدر در یک جامعه سرمایه‌های اجتماعی رو به

افزایش باشد به همان نسبت ضرورت مناسب‌سازی محیط معلولان افزایش می‌یابد.
فرض چهارم- بین میزان درآمد افراد و ضرورت مناسب‌سازی محیط معلولان رابطه وجود دارد

جدول ۷- آزمون ANOVA (آزمون تحلیل واریانس یک طرفه) در مورد میزان درآمد و مناسب‌سازی

کودک آزاری	مجموع مجذورات	درجه آزادی	میانگین مجذورات	F مقدار	سطح معنی داری
تغییرات بین گروه	۴۶۷	۲	۰.۲۳۳	۰.۳۹۸	۰.۶۷۶
تغییرات درون گروه	۱۵,۸۳۳	۲۷	۰.۵۸۶		
جمع	۱۶,۳۰۰	۲۹			

در جدول ۴ سطح معنی‌داری برابر $\text{Sig} = ۰/۶۷۶$ است که نشان‌دهنده عدم رابطه معنی‌داری بین ضرورت ایجاد محیطی قابل دسترس معلولان و میزان درآمد می‌باشد. در نتیجه با توجه به اطلاعات جدول فرضیه H_0 تأیید و فرضیه H_1 رد می‌شود.

بحث و نتیجه‌گیری:

نتایج پژوهش حاضر نشانگر اهمیت وجود نقش سرمایه‌های اجتماعی یک منطقه در تحقق اهداف برنامه توانبخشی مبتنی بر جامعه است. همان‌طور که در نتایج بدست آمده نیز ملاحظه گردید می‌توان اذعان نمود تعامل و ارتباط بیشتر افراد جامعه با معلولان و اطلاع از توانمندی‌های آنها زمینه‌های نگرش مثبت را در مردم نسبت به معلولان فراهم می‌سازد.

گسترش آموزش‌های همگانی خانوادها و سایر افراد جامعه منجر به تغییر نگرش نسبت به معلولان و حساس نمودن جامعه نسبت به رفع موانع محیطی خواهد گردید. امید است با اصلاح نگرش‌های فرهنگی غلط، و ایجاد محیطی قابل دسترس برای همه، در راستای توسعه فراگیر، شاهد افزایش مشارکت اجتماعی معلولان و فراهم شدن زمینه رشد خلاقیت‌های و استعدادهای بالقوه و بالفعل آنان باشیم.

منابع و ماخذ:

۱. به پژوه، احمد؛ نقش مشاوران در اصلاح نگرش جامعه نسبت به افراد معلول، مجموعه مقالات دومین سمینار راهنمایی و مشاوره، تهران: ۱۳۷۳.
۲. داور منش، عباس؛ بررسی تأثیر میزان سواد بر نگرش پدران دارای کودک عقب مانده ذهنی، گزارش پژوهش بررسی سنجش نگرش جامعه نسبت به معلولان ذهنی، کمیته تحقیقات دانشجویی دانشگاه علوم بهزیستی و توانبخشی، ۱۳۷۷

3. Behpagooh the effect of social contact on college students attitudes toward severely handicapped students and their educational integration gournal of mental deficiency research 1991 vol 35 pp 339-359